

มารยาท ในอิสลาม

جمعية الدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

هاتف: ٤٢٣٤٤٦٦ ٠١٦. فاكس: ٤٢٣٤٤٧٧ ٠١٦

325

มารยาทในอิสลาม

الأخلاق في الإسلام - تايلندي

โดยสำนักงานเผยแพร่ แนะนำ และแบ่งปัน
ความรู้สำหรับชาวต่างชาติในซูลฟี

الأخلاق في الإسلام

أعدّه وترجمه إلى اللغة التايلندية
جمعية الدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي
الطبعة الأولى: ١٢ / ١٤٤٧ هـ.

สารบัญ

เครื่องหมายของมารยาท	12
มารยาทของท่านเราะสุล	14
ความสัจจะ	17
ความไว้วางใจ	20
การอ่อนน้อมถ่อมตน	21
ความละเอียด	22
มารยาทที่น่ารังเกียจ	25
การอธรรม	25
การอิจฉาริษยา	27
การคดโกงหรือการหลอกลวง	29
การหลงตน	30
บางส่วนจากวิธีการปลูกฝังมารยาท	31

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

มารยาทในอิสลาม

مَا لَكُمْ بِإِسْلَامِكُمْ

การสรรเสริญที่งามวลเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮ์ การประสาทพรจากอัลลอฮ์และความศานติจงมีแต่ศาสนทูตของพระองค์

ดังนั้นเราจะต้องสรรเสริญและขอบคุณอัลลอฮ์ที่พระองค์ทรงโปรดปรานเราด้วยการประทานศาสนาอิสลามแก่เรา และทรงกำชับให้เรามีมารยาทอันสูงส่ง และทรงตอบแทนแก่เรา ซึ่งรางวัลอันใหญ่หลวงในเรื่องดังกล่าว

มารยาทอันสูงส่งเป็นส่วนหนึ่งจากคุณลักษณะของบรรดาศาสนทูตและเหล่าผู้มียุคคุณธรรมทั้งหลาย จะมีสถานะที่สูงส่งได้ก็เพราะมารยาทที่สูงส่งเท่านั้น และอัลลอฮ์ได้พรรณนาถึงคุณลักษณะศาสนทูตของพระองค์ที่ชื่อว่า “มุหัมมัด” ด้วยกับโองการหนึ่งซึ่งครอบคลุมทุกประการจากมารยาทที่ดีงามพระองค์ตรัสว่า

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

“และแท้จริงเจ้าอยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่” (อัลเกาะลัม : 4)

การมีมารยาทที่ดีจะทำให้เกิดความรักและความปรองดอง ขณะเดียวกันมารยาทที่ไม่ดีก็ทำให้เกิดความเกลียด

ซึ่งและความอิจฉาต่อกัน และผลของมารยาทดีนั้นเป็นที่
ประจักษ์ชัดในโลกนี้และในปรโลก และอัลลอฮ์ได้ผนวกไว้
ด้วยกันระหว่างความยำเกรงและมารยาทที่ดี ท่านเราะฮูล
คือลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

(أكثر ما يدخل الناس الجنة تقوى الله وحسن الخلق)

“สิ่งที่จะทำให้มนุษย์เข้าสวรรค์มากที่สุด คือความยำเกรง
ต่ออัลลอฮ์และมารยาทอันดีงาม” (บันทึกโดยอັตติรมิซีย์และ
หาคิม)

และมารยาทที่ดีนั้น คือการมีใบหน้าที่ยิ้มแย้ม การ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น นี่คือสิ่งที่
จะต้องเคียงคู่อยู่กับสิ่งที่มีมุสลิมจำเป็นต้องปฏิบัติอยู่เสมอ อัน
ได้แก่คำพูดที่ดี การควบคุมอารมณ์ การควบคุมอารมณ์โกรธ
และการอดทนต่อความเดือดร้อน และท่านเราะฮูล คือลลิลลอ
ฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

(بعثت لأتم مكارم الأخلاق)

“ฉันถูกส่งมาเพื่อทำให้มีความสมบูรณ์ซึ่งมารยาทอันสูงส่ง”
(บันทึกโดยอะหมัด บัยฮะกีญ์ และหาคิม และหาคิมได้รับรอง
ความถูกต้อง)

และท่านได้สั่งเสียแก่อุบุซุรัยเราะฮ์ว่า

(يا أبا هريرة عليك بحسن الخلق) قال أبو هريرة: وما حسن الخلق يا رسول الله؟ قال (تصل من قطعك، وتعفو عمن ظلمك، وتعطي من حرمك)

“อบูฮุรัยเราะฮ์เอ๋ย จงยึดไว้ซึ่งมารยาทที่ดี อบูฮุรัยเราะฮ์ถามว่า โอ้ศาสนทูตของอัลลอฮ์ และอะไรเล่าคือมารยาทที่ดี? ท่านเราะฮ์สุลกล่าวว่า ท่านจะต้องติดต่อกับผู้ที่ตัดความสัมพันธ์จากท่าน จะต้องอภัยแก่ผู้ที่อธรรมต่อท่าน และจะต้องมอบให้แก่ผู้ที่มิให้แก่ท่าน” (บันทึกโดยบัยฮะกีญ์ ในตำราของท่านที่ว่าด้วยองค์ประกอบของการศรัทธา)

ไอ้พี่น้องของฉันที่เป็นมุสลิมเอ๋ย จงพิจารณาถึงผลเชิงบวกอันมากมายมหาศาลสำหรับมารยาทที่น่ายกย่องเหล่านี้ เพราะท่านเราะฮ์สุล คือลลลลลลลลลลลลลลลล ได้กล่าวไว้ว่า

(إن الرجل ليدرك بحسن خلقه درجة الصائم القائم)

“แท้จริงชายคนหนึ่ง – เพราะมารยาทที่ดีของเขา – จะบรรลุถึงสถานะของผู้ที่ถือศีลอดภาคสมัครใจ อีกทั้งยังละหมาดยามค่ำคืน” (บันทึกโดยอะหมัด)

และท่านยังนับว่ามารยาทที่ดีนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การศรัทธามีความสมบูรณ์ โดยท่านกล่าวว่า

(أكمل المؤمنين إيماناً أحسنهم خلقاً)

“...และคำพูดที่ดีนั้นคือการทำทาน” (บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ และมุสลิม)

และที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะอิทธิพลเชิงบวกที่เกิดจากคำพูดที่ดี เนื่องจากคำพูดที่ดีจะทำให้เกิดความรักและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และจะช่วยขจัดความห่างเหินออกไป

มีข้อชี้แนะมากมายจากท่านเราะสูลที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีมารยาทที่ดีและให้มีความอดทนต่อการแบกรับความยากลำบาก เช่น

(اتق الله حيثما كنتَ، وأتبع السيئة الحسنة تمحها وخالق الناس بخلق حسن)

“จงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดไม่ว่าท่านอยู่ ณ ที่ใด จงติดตามความชั่วด้วยความดี แล้วความดีนั้นจะลบล้างความชั่ว และจงปฏิบัติสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยมารยาทที่ดี” (บันทึกโดยอัคริมซีฮ์)

มารยาทของมุสลิมนั้นจะต้องอยู่กับตัวเขาตลอดไปในทุกที่และทุกเวลา มารยาทของเขาจะทำให้ผู้คนรัก และทำให้เขาใกล้ชิดกับพวกเขา ในทุกเส้นทางที่เขาเดิน และในทุกสถานที่ที่เขาไป แม้กระทั่งอาหารหนึ่งคำที่เขาใส่เข้าไปในปาก ป้อนให้แก่ภรรยา เขาจะได้รับผลบุญในศาสนาอิสลาม ท่านเราะสูล ค็อลลัลลอฮุอะลยฮิวะสลัม กล่าวว่า

(وإنك مهما أنفقت من نفقة فهي صدقة حتى اللقمة ترفعها إلى بي امرأتك)

“และสิ่งใดที่ท่านได้ใช้จ่ายไป นั่นคือการทำทาน แม้กระทั่งอาหารหนึ่งคำที่ท่านใส่เข้าไปในปากภรรยาของท่าน” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

ไอ้พี่น้องที่รักของฉัน บรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน มุสลิมจะต้องรักพี่น้องของเขาเหมือนรักตัวเอง จงมองไปยังสิ่งที่ท่านรักที่จะให้แก่ตัวเอง แล้วจงมอบสิ่งนั้นแก่พี่น้องของท่านเถิด และสิ่งใดที่ท่านรังเกียจ ก็จงให้สิ่งนั้นห่างไกลจากเขา และจงระวังการดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ศรัทธาว่าอัลลอฮ์เป็นพระผู้อภิบาลของเขา อิสลามเป็นศาสนาของเขา และมุหัมมัดเป็นศาสนทูตของเขา เพราะท่านเราะฮ์สูล ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้สัพทบในเรื่องนี้ว่า

(بحسب امرئ من الشر أن يحقر أخاه المسلم)

“เพียงพอแล้วสำหรับความชั่วร้ายของคนหนึ่ง (โดยที่ไม่ต้องทำความชั่วอื่น ๆ) คือการดูหมิ่นพี่น้องของเขาที่เป็นมุสลิม” (บันทึกโดยมุสลิม)

ไอ้พี่น้องของฉันที่เป็นมุสลิม ช่องทางที่สะดวกและ การทำความดีที่ง่าย ๆ นั้นมีอยู่ในทุกช่วงเวลา ท่านเราะฮ์สูล ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวแก่อบูศุรฎาด์ว่า

(ألا أدلك على أيسر العبادات وأهونها - أخفها - على البدن؟ قال ابو الدرداء: بلى يا رسول الله فقال عليك بالصمت، وحسن الخلق فإنك لن تعمل مثلها)

“เอาไหมฉันจะชี้แนะแก่ท่านถึงการทำความดีที่ง่ายและเบาที่สุดต่อร่างกาย? อบูดร์ดาด์กล่าวว่า เอาครับ โอ้ศาสนทูตของอัลลอฮ์ แล้วท่านเราะสูลก็กล่าวว่า ท่านจะต้องเจียมและมีมารยาทที่ดี เพราะไม่มีสิ่งใดที่ท่านทำแล้วจะได้ผลบุญเยี่ยงการทำกรรมดีนี้”

ผลบุญที่ผู้ศรัทธาจะได้รับในเรื่องมารยาทที่ดีนั้น เทียบเท่ากับผลบุญของผู้ศรัทธาที่ละหมาดยามค่ำคืนและถือศีลอดภาคสมัครใจในเวลากลางวัน ดังที่ท่านกล่าวว่า

(لمؤمن: (ليدرك بحسن خلقه درجة الصائم القائم)

“สำหรับผู้ศรัทธานั้น - ด้วยมารยาทที่ดีของเขา - จะได้รับสถานะและรางวัลเช่นเดียวกับผู้ที่ถือศีลอดภาคสมัครใจ อีกทั้งยังละหมาดยามค่ำคืน”

และบนพื้นฐานเช่นนี้ อบูดร์ดาด์ สาวกผู้ยิ่งใหญ่ได้กล่าวไว้ว่า

(إن العبد المسلم يحسن خلقه حتى يدخله حسن خلقه الجنة، ويسيء خلقه حتى يدخله سوء خلقه النار)

“แท้จริงบ่าวที่เป็นมุสลิมนั้นจะมีมารยาทที่ดี จนกระทั่งมารยาทที่ดีของเขาทำให้เขาเข้าสวรรค์ และจะมีมารยาทที่เลวทราม จนกระทั่งมารยาทที่เลวทรามของเขาทำให้เขาเข้านรก”

เครื่องหมายของมารยาท

มารยาทที่ดีงามประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ เช่น เป็นคนขี้อาย ไม่ก่อความเดือดร้อน เป็นคนดี ไม่พูดเท็จ ไม่พูดมาก แต่ปฏิบัติมาก หลีกเลียงจากสิ่งไร้สาระ มีความกตัญญู สัมพันธ์เครือญาติ อดทน รู้บุญคุณ มีความพึงพอใจ สุขุม อ่อนโยน รักนวลสงวนตัว มีเมตตา ไม่เป็นผู้ที่ชอบสาปแช่ง ไม่ด่าทอ ไม่ยุยง ไม่นินทา ไม่ลุกลี้ลุกลอน ไม่เคียดแค้น ไม่ตระหนี่ ไม่อิจฉา เป็นคนยิ้มแย้ม ไม่หันหลังแก่ผู้คน รักเพื่ออัลลอฮ์ พึงพอใจและโกรธเพื่ออัลลอฮ์

ผู้ที่มีมารยาทอันดีงามนั้นจะต้องอดทนต่อการให้ร้ายของผู้อื่นได้ และจะต้องหาข้อแก้ตัวให้กับความผิดพลาดของผู้อื่น และพยายามอย่างที่สุดที่จะห่างไกลจากการเสาะหาความผิดพลาดและข้อบกพร่องของพวกเขา

และเป็นไปไม่ได้เลยที่ผู้ศรัทธาจะเป็นคนที่มีมารยาทเลวทราม และขณะเดียวกันนี้ท่านเราะสูล คือลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของมารยาทที่ดีในหลาย ๆ

สถานการณ์ รวมถึงผลบุญที่ผู้ที่มีมารยาทที่ดีจะได้รับ ดังมีรายงานจากอูซามะฮ์ บิน ซะริก กล่าวว่า

كنا جلوسا عند رسول الله - صلى الله عليه وسلم ... إذ جاءه أناس فقالوا: من أحب عباد الله إلى الله تعالى؟ قال: (أحسنهم أخلاقا) “เราเคยนั่งร่วมกับท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทันใดนั้นก็มีคนกลุ่มหนึ่งมายังท่านพลางถามว่า ผู้ใดเล่าจากพวกของอัลลอฮ์ที่อัลลอฮ์ทรงรักมากที่สุด ท่านเราะสูลกล่าวว่า คือผู้ที่มีมารยาทที่ดียิ่งในกลุ่มพวกเขา” (บันทึกโดยอิब्ฎฎาะบะรอนีย์)

และมีรายงานจากอับดุลลอฮ์ บิน อัมร์ กล่าวว่า

سمعت رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يقول: (ألا أخبركم بأحبكم إليّ، وأقربكم مني مجلسا يوم القيامة؟) ... قالوا نعم يا رسول الله. قال: (أحسنكم خلقا)

“ฉันได้ยินท่านเราะสูลกล่าวว่า เอาไหมฉันจะบอกแก่พวกท่านถึงผู้ที่ฉันรักมากที่สุดในกลุ่มพวกท่าน และมีสถานะใกล้เคียงกับฉันมากที่สุดในวันปรโลก พวกเขา กล่าวว่า เอาครับ โอ้อศาสนทูตของอัลลอฮ์ ท่านเราะสูลกล่าวว่า คือผู้ที่มีมารยาทดีที่สุดในกลุ่มพวกท่าน” (บันทึกโดยอะหมัด)

และท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

(ما من شيء أثقل في ميزان العبد يوم القيامة من خلق حسن)

“ไม่มีสิ่งใดที่จะมีน้ำหนักในตาซึ่งแห่งความดีของบ่าวในวัน
ปรโลก มากยิ่งกว่าการมีมารยาทที่ดี...” (บันทึกโดยอะหมัด)

มารยาทของท่านเราะสุล

ท่านเราะสุล คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็น
แบบอย่างที่ดียิ่งแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ในด้านมารยาทที่ท่าน
ได้เรียกร้องพวกเขา ท่านจะปลุกฝังพวกเขาให้มีมารยาทอัน
สูงส่งด้วยการกระทำของท่านก่อนคำชี้แนะและคำตักเตือน

มีรายงานจากอนัส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่า

(خدمت النبي - صلى الله عليه وسلم - عشر سنين والله ما قال لي:

أف قط ولا قال لشيء: لم فعلت كذا؟ وهلا فعلت كذا؟)

“ฉันเคยรับใช้ท่านเราะสุล คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็น
เวลา 10 ปี ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ท่านไม่เคยพูดคำว่า “เอ๊ย”
แก่ฉันเลย และไม่เคยพูดตำหนิในสิ่งใดที่ฉันทำว่า “ทำไมเจ้า
ถึงทำเช่นนั้น? และทำไมเจ้าถึงไม่ทำอย่างนี้?” (บันทึกโดย
มุสลิม)

และมีรายงานจากอนัส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ อีกว่า

(كنت أمشي مع رسول الله - صلى الله عليه وسلم - وعليه برد غليظ

الحاشية فأدركه أعرابي فجبذه جبذة شديدة حتى نظرت في صفحة

عائق رسول الله وقد أثرت به حاشية البرد من شدة الجبذة ثم قال: يا

محمد مُر لي من مال الله الذي عندك! فالتفت إليه رسول الله
وضحك وأمر له بعتاء)

“ครั้งหนึ่งฉันเคยเดินพร้อมกับท่านเราะสูล คีออลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ขณะที่ท่านได้สวมเสื้อคลุมที่มีขอบหนา แล้วมีอาหารชนบทคนหนึ่งตามมาทันท่าน และได้ดึงเสื้อของท่านอย่างแรง จนกระทั่งฉันเห็นไหล่ของท่านมีร่องรอยของเสื้อคลุมเนื่องจากการดึงที่แรงมาก หลังจากนั้นเขาได้พูดว่า มุหัมมัดเอ๋ย โปรดสั่งให้แบ่งทรัพย์สินสมบัติของอัลลอฮ์ที่ท่านครอบครองอยู่แก่ฉันด้วย” จากนั้นท่านเราะสูลได้หันไปยังเขา แล้วก็หัวเราะ และสั่งให้มีการแบ่งแก่เขา” (บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ ผู้เป็นภรรยาของท่านเราะสูล คีออลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยถูกถามว่าท่านทำอะไรบ้าง ขณะอยู่ในบ้าน ท่านหญิงอาอิชะฮ์กล่าวว่า

(كان يكون في مهنة (أي خدمة) أهله فإذا حضرت الصلاة يتوضأ
ويخرج إلى الصلاة)

“ท่านเราะสูลจะรับใช้คนในครอบครัวของท่าน และเมื่อถึงเวลาละหมาด ท่านก็จะอาบน้ำละหมาด แล้วออกไปละหมาด” (บันทึกโดยมุสลิม)

และมีรายงานจากอับดุลลอฮ์ บิน ฮาริษ กล่าวว่า

(ما رأيت أحداً أكثر تبسماً من رسول الله . صلى الله عليه وسلم)
 “ฉันไม่เคยเห็นใครที่ยิ้มมากยิ่งขึ้นไปกว่าท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์
 ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม” (บันทึกโดยติรมิซีย์)

และเป็นที่ยอมรับกันดีในชีวิตประจำวันของท่านเราะสุล
 ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่าท่านเป็นคนใจบุญ ไม่ตระหนี่ มี
 ความกล้าหาญ ไม่ยอมถอยในสิ่งที่ถูกต้อง มีความยุติธรรม ไม่
 อธรรมในการตัดสิน มีสัจจะ และไว้วางใจได้ตลอดชีวิตของท่าน

และรายงานจากญาบิร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่

(ما سئل النبي . صلى الله عليه وسلم . قط فقال : لا)
 “ไม่มีเลยที่เมื่อมีใครขอสิ่งใดจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะ
 สัลลัม แล้วท่านปฏิเสธว่า ไม่” (บันทึกโดยอัลบุคอรีและ
 มุสลิม)

ท่านจะหยอกล้อและคลุกคลีกับบรรดาเศาะหาบะฮ์
 เล่นกับลูก ๆ ของพวกเขา และให้เด็ก ๆ นั่งบนตักของท่าน
 ท่านตอบรับคำเชิญของพวกเขาในการรับประทานอาหาร
 เยี่ยมผู้ป่วย และยอมรับคำขอโทษ ท่านเรียกบรรดาเศาะ
 หาบะฮ์ด้วยนามชื่อที่พวกเขาชอบ และไม่เคียดจิ้งหะการพูด
 ของคนใดเลย

และมีรายงานจากอบูเกาะตาเดฮ์ กล่าวว่า “เมื่อคณะ
 ผู้แทนของกษัตริย์นะญาซีฮ์ได้มาถึง ท่านเราะสุลได้ลุกขึ้น

เพื่อที่จะรับใช้พวกเขา บรรดาเศาะหาบะฮ์จึงพูดกับท่านว่า เราจะทำแทนท่านเอง แล้วท่านก็พูดว่า พวกเขาเคยต้อนรับสาวกของฉัน และฉันต้องการที่จะตอบแทนพวกเขา”

ท่านกล่าวว่า “แท้จริงฉันเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ฉันจะรับประทานแจกเช่นการรับประทานของบ่าวและจะนั่งแจกเช่นการนั่งของบ่าว”

ท่านเคยใช้ลาเป็นพาหนะ เยี่ยมคนยากจน และนั่งร่วมกับคนอนาถา

ความสัจจะ

มุสลิมนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สัจจริงต่อพระผู้อภิบาลของเขา และต้องสัจจริงต่อมนุษย์ทุกคน และในทุกสภาพของเขา ต้องสัจจริงในคำพูดและการกระทำ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴾

“โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย พึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด และจงอยู่ร่วมกับบรรดาผู้ที่สัจจริง” (อัตเตาบะฮ์ : 119)

และจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะษีลลอฮุอันฮา กล่าวว่า

(مَا كَانَ خُلُقَ أَبْغَضَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ . P . مِنَ الْكُذْبِ)

“ไม่มีมารยาทใดที่ท่านเราะสูล คือลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม รังเกียจยิ่งไปกว่าการโกหก” (บันทึกโดยอะหมัด)

และท่านเราะสูล คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยถูกถามว่า

(أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ جَبَانًا؟ قَالَ نَعَمْ ! قِيلَ لَهُ أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ بَخِيلًا قَالَ

نَعَمْ ! قِيلَ لَهُ: أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ كَذَابًا؟ قَالَ : لَا ...)

“ผู้ศรัทธาจะเป็นคนที่ยีซลาดได้ใช่ไหม? ท่านตอบว่า ใช่ มีคนกล่าวแก่ท่านว่า ผู้ศรัทธาจะเป็นคนตระหนี่ได้ใช่ไหม? ท่านตอบว่า ใช่ มีคนกล่าวแก่ท่านว่า ผู้ศรัทธาจะเป็นจอมโกหกได้ใช่ไหม? ท่านตอบว่า ไม่...” (บันทึกโดยมาลิก)

ขณะเดียวกันนี้ การโกหกเกี่ยวกับศาสนานั้นเป็นบาปที่น่ารังเกียจที่สุด และเป็นการโกหกที่รุนแรงที่สุด และบทลงโทษคือนรก เพราะท่านเราะสูล คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่

(من كذب عليَّ متعمداً فليتبوأ مقعده من النار)

“ผู้ใดเจตนาใส่ร้ายแก่นั้น เขาจงเตรียมที่พำนักสำหรับเขาเถิด นั่นคือนรก” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

ศาสนาอิสลามกำชับให้เราปลูกฝังความสัจจะไว้ในจิตสำนึกของเด็ก ๆ เพื่อพวกเขาจะได้เติบโตมาบนความสัจจะดังมีรายงานจากออบูฮุรัยเราะฮ์ เราะฮ์ฎียัลลลอฮุอันฮู จากท่านเราะสูล คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่

(من قال لصبي تعال هاك ثم لم يعطه فهي كذبة)

“ใครที่พูดกับเด็กคนหนึ่งว่า มานีซี และจงเอาสิ่งนี้ แล้วมิได้ให้แก่เขา นั่นคือการโกหกแล้ว” (บันทึกโดยอะหมัด)

และท่านเราะสูล คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กำชับประชาชาติของท่านให้ห่างไกลจากการโกหก แม้ว่าเป็นการล้อเล่นก็ตาม และท่านได้สัญญาว่าผู้ที่ห่างไกลจากการโกหกนั้นจะได้รับบ้าน (ปราสาท) ในใจกลางสวนสวรรค์ แม้ว่าเขาเป็นผู้ที่โกหกเนื่องจากการล้อเล่นก็ตาม ท่านกล่าวว่า

(أنا زعيم بيت في وسط الجنة لمن ترك الكذب وإن كان مازحا)
 “ฉันรับประกันปราสาทหลังหนึ่งในใจกลางสวรรค์แก่ผู้ที่ละทิ้งการโกหก แม้ว่าเขาโกหกโดยการล้อเล่นก็ตาม” (บันทึกโดยอบูดาวูด)

พ่อค้าอาจพูดเท็จในการบรรยายสรรพคุณของสินค้า และท่านเราะสูล คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้สัพทัมมิให้กระทำเช่นนั้น โดยท่านกล่าวไว้ว่า

(لا يجل لمسلم يبيع سلعة يعلم أن بها داء (يعني: عيب) إلا أخبر به)
 “ไม่อนุญาตแก่มุสลิมคนใดที่จะขายสินค้า ซึ่งเขารู้ว่าสินค้านั้นมีตำหนิ นอกจากเขาต้องแจ้งถึงตำหนินั้น” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

ความไว้วางใจ

อิสลามสั่งให้มุสลิมปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และให้ระลึกถึงพระผู้อภิบาลของเขาในทุกการกระทำ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ก็ตาม

ดังนั้นมุสลิมจะต้องเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ในการปฏิบัติสิ่ง ที่อัลลอฮ์ทรงสั่งใช้ และจะต้องเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ในการทำ ธุรกิจกับเพื่อนมนุษย์ คำว่าไว้วางใจได้คือ การตั้งใจ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ออกมาในรูปแบบที่สมบูรณ์ ที่สุด อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾

“แท้จริงอัลลอฮ์ทรงสั่งใช้พวกเจ้าให้มอบคืนบรรดาของฝากแก่ ผู้ที่เป็นเจ้าของ และเมื่อพวกเจ้าต้องการตัดสินระหว่างมนุษย์ พวกเจ้าจะต้องตัดสินด้วยความยุติธรรม” (อันนิสาอ์ : 58)

และท่านเราะซูล คือลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม กล่าวว่
(... لا يؤمن لمن لا أمانة له)

“ไม่มีศรัทธาสำหรับผู้ที่ไร้ซึ่งความรับผิดชอบ...” (บันทึกโดยอะหมัด)

ความน่าเชื่อถือมิใช่เป็นดังที่บางคนเข้าใจ คือแค่การ รักษาของที่ผู้อื่นฝากไว้ ทว่ามีความหมายครอบคลุมมากกว่า

นั้น และการปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายนั้น คือจะต้องเป็นผู้ที่จริงใจในทุกๆ การงานที่เกี่ยวกับเขา หรือสิ่งที่เป็นข้อบังคับทางศาสนา หรือเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในโลกนี้

การอ่อนน้อมถ่อมตน

มุสลิมจะต้องอ่อนน้อมถ่อมตนที่ไม่ใช่ความต่ำต้อย และไม่บังควรเลยที่เขาจะหยิ่งยโส อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿واخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين﴾

“และจงลดปีกของเจ้าแก่บรรดาผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตามเจ้าเถิด”
(อิซซุอะรอ้อ์ : 215)

และท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม กล่าวว่า

(... ما تواضع أحد لله إلا رفعه)

“...ไม่มีคนใดที่อ่อนน้อมถ่อมตนเพื่ออัลลอฮ์ นอกจากพระองค์ทรงยกเขาให้สูงขึ้น” (บันทึกโดยมุสลิม)

และท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม กล่าวว่า

(إن الله أوحى إليّ أن تواضعوا حتى لا يفخر أحد على أحد ولا يبغي أحد على أحد)

“แท้จริงอัลลอฮ์ได้มีโอองการแก่ฉันว่า พวกท่านจงอ่อนน้อมถ่อมตน จนกระทั่งไม่มีคนใดที่จะโอ้อวดเหนือคนใด และไม่มีคนใดที่จะกดขี่คนใด” (บันทึกโดยมุสลิม)

และสิ่งที่บ่งชี้ถึงการอ่อนน้อมถ่อมตนนั้น คือการคลุกคลีกับคนยากจน ไม่ยกตนเหนือพวกเขา เบิกบานยิ้มแย้มกับผู้คน ไม่มองว่าตนเองดีกว่าคนอื่น ๆ ขณะที่ท่านเราะสูลคืออลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลิม ซึ่งท่านเป็นศาสนทูตของประชาชาตินี้ท่านก็ยังคงกวาดขยะภายในบ้าน รีดนมแพะ เย็บผ้า รับประทานอาหารพร้อมกับคนรับใช้ของท่าน ซ็อซอในตลาด จับมือผู้ศรัทธาทั้งผู้ใหญ่และเด็ก คนรวยและยากจน

ความละอาย

ความละอายเป็นองค์ประกอบหนึ่งจากการศรัทธา และความละอายจะนำมาซึ่งความดีงาม ดังที่ท่านเราะสูลคืออลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลิม ได้กล่าวไว้ ซึ่งบันทึกโดยอัลบुकอรีย์และมุสลิม และผู้ที่เป็นแบบอย่างของมุสลิมในมารยาทอันสูงส่งเช่นนี้ คือท่านเราะสูลคืออลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลิม เนื่องจากท่านเป็นคนซื่อาย ดังมีรายงานจากอบูสะอีดว่า

(... فإذا رأى شيئاً يكرهه عرفناه في وجهه)

“... เมื่อท่านเห็นสิ่งใดที่ท่านไม่ชอบ เรารับรู้ได้จากสีหน้าของท่าน” (บันทึกโดยอัลบुकอรีย์)

ความละเอียดของมุสลิมจะต้องไม่เป็นอุปสรรคในการพูดความจริง การแสวงหาความรู้ การสั่งใช้ให้กระทำความดี หรือห้ามปรามในสิ่งที่ชั่วร้าย

ความละเอียดมิได้เป็นอุปสรรคแก่อุมมุสลัยม์เลยที่เธอจะพูดว่า

(يا رسول الله إن الله لا يستحيي من الحق فهل على المرأة غسل إذا هي احتلمت؟ قال: نعم إذا هي رأت الماء)

“โอ้ท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์มิทรงละเอียดต่อสิ่งที่เป็นความจริง แล้วสตรีจะต้องอาบน้ำชำระร่างกายให้ใหม่เมื่อเธอฝันเปียก ท่านเราะฮ์มุลลอฮ์กล่าวว่า ใช่แล้ว หากเธอเห็นมีน้ำอสุจิ” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

ที่ว่าความละเอียดจะต้องยับยั้งมิให้มุสลิมกระทำในสิ่งที่เลวทราม มิให้ละเลยในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย หรือยับยั้งมิให้เปิดเผยความลับและก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

ความละเอียดต่ออัลลอฮ์นั้นเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ดังนั้นผู้ศรัทธาจะต้องละเอียดต่อผู้ที่สร้างเขามา ซึ่งพระองค์ทรงทำให้เขาได้มีขึ้น และยังได้ประทานความโปรดปรานต่าง ๆ แก่เขาอีกด้วย เขาจะต้องละเอียดต่อความบกพร่องในการเชื่อฟังพระองค์ หรือบกพร่องในการขอบคุณต่อความโปรดปรานที่

พระองค์ทรงประทานให้ ท่านเราะฮ์ลุล ค็อลลัลลอฮูอะลัยฮิ
วะสัลลัม กล่าวว่า

(فالله أحق أن يستحيا منه من الناس)

“อัลลอฮ์นั้นสมควรที่จะได้รับความละอายยิ่งกว่าการละอาย
ต่อมนุษย์” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

มารยาทที่น่ารังเกียจ

การอธรรม

มุสลิมที่แท้จริงจะต้องไม่อธรรมแก่ผู้ใด เพราะการอธรรมเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลาม อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ومن يظلم منكم نذقه عذابا كبيرا﴾

“และผู้ใดในกลุ่มพวกเจ้าได้อธรรม เราจะให้เขาลิ้มรสการลงโทษอันมหันต์อย่างแน่นอน” (อัลฟุรกอน : 19)

และมีรายงานจากหะดีษกุดสีย์บทหนึ่งว่า อัลลอฮ์ตรัสว่า
(يا عبادي إني حرمت الظلم على نفسي وجعلته بينكم محرما فلا تظالموا)

“โอ้ปวงบ่าวของข้า แท้จริงข้าได้ให้การอธรรมเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับตัวข้า และข้าได้ให้การอธรรมเป็นสิ่งต้องห้ามระหว่างพวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าอย่าได้อธรรมต่อกัน” (บันทึกโดยมุสลิม)

การอธรรมมี 3 ประเภท

1. ผู้เป็นบ่าวอธรรมต่อพระผู้อภิบาลของเขา และจะเกิดขึ้นโดยการปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ พระองค์ตรัสว่า

﴿والكافرون هم الظالمون﴾

“และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้นคือผู้อธรรม” (อัลบะเกาะเราะฮ์ : 254)

และจะเกิดขึ้นโดยการตั้งภาคีในการเคารพภักดีพระองค์ นั้นด้วยการหันเหบางส่วนจากการเคารพภักดีในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังสิ่งอื่นจากพระองค์ พระองค์ตรัสว่า

﴿إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

“แท้จริงการตั้งภาคีนั้นคือการอธรรมอันใหญ่หลวง” (ลูกมาน : 13)

2. ผู้เป็นบ่าวอธรรมต่อสรรพสิ่งอื่น ๆ และจะเกิดขึ้นโดยการก่อความเดือดร้อนแก่พวกเขาโดยมิชอบ ไม่ว่าจะด้านชื่อเสียง ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ท่านเราะสูล คืออลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

(كل المسلم على المسلم حرام دمه وماله وعرضه)

“มุสลิมทุกคนถูกห้ามมิให้ละเมิดต่อมุสลิม ในเลือดเนื้อ ทรัพย์สิน และเกียรติของเขา” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

และท่านเราะสูล คืออลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

(من كان عنده مظلمة لأخيه من عرض أو شيء فليتحلله منه اليوم من قبل أن لا يكون دينار ولا درهم، إن كان له عمل صالح أخذ منه

بقدر مظلمته، وإن لم يكن له حسنات أخذ من سيئات صاحبه
فحمل عليه)

“ผู้ใดต่อกรรมต่อพี่น้องของเขา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกียรติยศ หรือ
สิ่งใด ๆ ก็จงสะสางกับเขาตั้งแต่วันนี้ ก่อนที่จะไม่มีการใช้ดีนาร
และดิรฮัม (ก่อนวันปรโลก) หากว่าเขามีความดี ความดีของเขา
เขาก็ถูกริบเอาจากเขาตามสัดส่วนที่เขาได้อธรรม และหากเขา
ไม่มีความดีอยู่เลย ความชั่วของผู้ที่ถูกอธรรมก็ถูกนำเอามาให้
เป็นภาระของของเขา” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

3. ผู้เป็นบ่าวอธรรมต่อตัวเอง และนั่นจะเกิดขึ้นโดย
การกระทำสิ่งที่ต้องห้าม อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿وما ظلمونا ولكن كانوا أنفسهم يظلمون﴾

“พวกเรามีได้อธรรมต่อเราแต่อย่างไร ทว่าพวกเขาอธรรมต่อ
ตัวพวกเขาเองเท่านั้น” (อัลบะเกาะเราะฮ์ : 57)

ดังนั้นการกระทำสิ่งที่ต้องห้ามนั้นคือการอธรรมต่อ
ตัวเอง เพราะจะได้รับการลงโทษจากอัลลอฮ์
การอิจฉาเรียฮยา

การอิจฉาเป็นมารยาทที่น่าตำหนิ จำเป็นที่มุสลิม
จะต้องออกห่างจากการอิจฉาเรียฮยา เนื่องจากในการอิจฉานั้น
เป็นการไม่ยอมรับในการแบ่งปันของอัลลอฮ์แก่ปวงบ่าวของ
พระองค์ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ أم يحسدون الناس على ما آتاهم الله من فضله ﴾

“ทว่าพวกเขาอิจฉามนุษย์ในความโปรดปรานของอัลลอฮ์ที่พระองค์ได้ประทานแก่พวกเขา” (อันนิสาอ์ : 54)

การอิจฉามี 2 ประเภท

1. प्रररณนให้ควมโปรดปรนที่เป็นทรพย์สมบัตควมรู้ หรืออำนจ หยไปจกผู้อื่น เพื่อให้ตัวเองได้รับ

2. प्ररรณนให้ควมโปรดปรนหยไปจกผู้อื่น แม้ว่ตัวเองไม่ได้รับก็ตม

ท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

(إياكم والحسد فإن الحسد يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب أو العشب)

“พวกท่านพึงระวังการอิจฉาริษยา เพราะแท้จรงการอิจฉาริษยานั้นจะทำลายควมดีต่ง ๆ เหมือนกับไฟที่เผาพินหรือหญ่” (บันทึกโดยอบูดาวูด)

ส่วนการปรรณนที่จะให้ได้รับควมโปรดปรน เช่นเดียวกับผู้อื่น โดยไม่ปรรณนให้สิ่งนั้นหยไปจกผู้อื่น ก็ไม่ถือว่เป็นการอิจฉ

การคตโกงหรือการหลอกลวง

มุสลิมที่จริงใจต่อพี่น้องของเขา นั้นจะไม่คตโกงใคร
 ทว่าเขาจะรักพี่น้องของเขาเหมือนรักตัวเอง ท่านเราะฮูสูล
 ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่

(من غشنا فليس منا)

“ผู้ใดหลอกลวงเรา เขามีใช้ส่วนหนึ่งของเรา” (บันทึกโดย
 มุสลิม)

และมีรายงานอีกว่

(أن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - مر على صبرة (أي: كومة)
 طعام فأدخل يده فيها فنالت يده بللا قال: (ما هذا يا صاحب
 الطعام؟) قال: أصابته السماء (أي: المطر) يا رسول الله ، قال:
 (أفلا جعلته فوق الطعام حتى يراه الناس ! من غشنا فليس منا)

“ท่านเราะฮูสูล ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เดินผ่านกอง
 อาหารกองหนึ่ง ต่อมาท่านได้เอามือล้วงเข้าไปในกองอาหาร
 นั้น แล้วมือของท่านก็เปียก ท่านกล่าวว่า โอ้เจ้าของอาหารเอ๋ย
 นี่คือะไร? เขากล่าวว่ โอ้ศาสนทูตของอัลลอฮ์ มันโดนน้ำฝน
 ท่านกล่าวว่า ทำไมเล่าท่านไม่เอามันมาวางไว้ข้างบน เพื่อคน
 จะได้เห็น ผู้ใดหลอกลวงเรา เขาย่อมมีใช้ส่วนหนึ่งจากเรา”
 (บันทึกโดยมุสลิม)

การหลงตน

บางคนอาจหลงตนเพราะความรู้ที่มี แล้วความรู้นั้นทำให้เขาถูกคนอื่นทั่วไปหรือผู้รู้คนอื่น ๆ

และบางคนหลงตนเพราะทรัพย์สินสมบัติ แล้วดูถูกคนอื่นด้วยกับเหตุนี้ และบางทีหลงตนเพราะพลังของตัวเอง หรือเพราะการทำความคิด และเพราะอื่น ๆ

ทว่ามุสลิมที่แท้จริงจะต้องหลีกเลี่ยงและระมัดระวังจากการหลงตน และจะต้องรำลึกว่า แท้จริงอิบลิสถูกไล่ออกจากสวรรค์เพียงเพราะการหลงตนเท่านั้น เมื่ออัลลอฮ์รับสั่งให้สุญูดแก่อาดัม อิบลีสกล่าวว่า ฉันดีกว่าเขา พระองค์ทรงบังเกิดฉันมาจากไฟ และพระองค์ทรงบังเกิดเขามาจากดิน ดังนั้นนี่คือสาเหตุที่มันถูกขับให้ห่างไกลจากความเมตตาของอัลลอฮ์

สำหรับการเยียวยารักษาการหลงตนนั้น คือเขาจะต้องรู้ว่าสิ่งที่อัลลอฮ์ให้แก่เขาในวันนี้ อันได้แก่ความรู้ ทรัพย์สินสมบัติ สุขภาพที่ดี และอื่น ๆ แท้จริงอัลลอฮ์สามารถที่จะเอากลับในเวลาใดก็ได้

บางส่วนจากวิธีการปลูกฝังมารยาท

ไม่ต้องสงสัยเลยว่าสิ่งที่ยากที่สุดแห่งธรรมชาติของมนุษย์คือการเปลี่ยนแปลงนิสัยที่ติดตัวมา แต่มิใช่สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เลย ทว่ายังมีหลายปัจจัยและหลายวิธีที่มนุษย์สามารถใช้ในการสร้างมารยาทที่ดีได้ เช่น

1. หลักความเชื่อที่ถูกต้อง เพราะหลักความเชื่อเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะพฤติกรรม – โดยมากแล้ว – คือผลผลิตของสิ่งที่มนุษย์ยึดถืออยู่ ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความเชื่อ และศาสนาหนึ่งศาสนาใด

หลักความเชื่อก็คือหลักศรัทธา ผู้ศรัทธาที่สมบูรณ์ที่สุดคือผู้ที่มีมารยาทดีที่สุด เมื่อหลักความเชื่อถูกต้อง มารยาทก็จะดีตาม ดังนั้นหลักความเชื่อที่ถูกต้องจะนำพาผู้ที่ยึดถือไปสู่มารยาทที่สูงส่ง ไม่ว่าจะเป็นความสัจจะ ความกรุณา ความสุขุม ความกล้าหาญ และอื่น ๆ แล ในทำนองเดียวกันนี้ หลักความเชื่อที่ถูกต้องก็จะช่วยยับยั้งจากมารยาทที่เลวทราม เช่นการพูดเท็จ ความตระหนี่ ความลึกลับลึกลอน ความเขลา และอื่น ๆ

2. การขออูอาห์ (ขอพร) เพราะการอูอาห์นั้นเปรียบเสมือนประตูบานใหญ่ เมื่อประตูถูกเปิดแก้บ่าว ความดีอื่น ๆ ก็จะติดตามมาอย่างต่อเนื่อง และความจำเริญทั้งหลายก็

จะหลังไหลมาเช่นกัน ดังนั้นผู้ใดที่ต้องการมีมารยาทอันสูงส่ง และต้องการให้ห่างไกลจากมารยาทที่เลวทราม เขาจึงพึงพาอาศัยพระผู้อภิบาลของเขา เพื่อพระองค์จะประทานแก่เขาซึ่งมารยาทที่ดี และหันเหออกจากเขาซึ่งมารยาทที่เลวทราม

การดูอ้อเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในเรื่องนี้และเรื่องอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ ท่านเราะสูล คือลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงวิงวอนขอเป็นอย่างมาก ท่านขอให้พระองค์ประทานแก่ท่านซึ่งมารยาทที่ดี ท่านเคยกล่าวในบทวิงวอนขอขณะเริ่มละหมาดว่า

(اللهم اهدي لأحسن الأخلاق لا يهدي لأحسنها إلا أنت واصرف عني سيئها لا يصرف عني سيئها إلا أنت)

“โอ้อัลลอฮ์ โปรดชี้แนะฉันสู่มารยาทที่ดีงามยิ่งเถิด เพราะจะไม่มีผู้ใดชี้แนะสู่มารยาทที่ดีงามยิ่งได้ นอกจากพระองค์เท่านั้น และโปรดหันเหออกจากฉันซึ่งมารยาทที่เลวทราม เพราะจะไม่มีผู้ใดหันเหมารยาทที่เลวทรามออกจากฉันได้ นอกจากพระองค์เท่านั้น” (บันทึกโดยมุสลิม)

3. ความมุ่งมั่นพยายาม ความมุ่งมั่นจะเป็นประโยชน์มากในเรื่องนี้ เพราะผู้ใดพยายามประดับประดาตัวเองด้วยกับสิ่งที่ดี ๆ และพยายามขจัดสิ่งที่ไม่ดีออกจากตัวเขา เขาย่อมได้รับความดีอันมากมาย และยังได้รับการคุ้มครองจากความชั่วร้ายที่จะมาครอบงำ เพราะบางส่วนจากมารยาทนั้นเป็น

สันดานที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด และบางส่วนคือสิ่งที่ต้องแสวงหา ซึ่งจะได้มาด้วยการฝึกฝน

ความมุ่งมั่นมิได้หมายความว่าบุคคลหนึ่งจะต่อสู้กับตัวเองหนึ่งครั้ง สองครั้ง หรือมากกว่านั้น แต่หมายความว่าเขาจะต้องต่อสู้กับตัวเองจนกว่าจะตาย นั่นก็เพราะว่าการพยายามเป็นการทำความดีชนิดหนึ่ง อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

“และจงเคารพภักดีพระผู้อภิบาลของเจ้าจนกว่าความตายจะมายังเจ้า” (อัลหิจญูร : 99)

4. การตรวจสอบตนเอง นั่นก็ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองเมื่อใช้มารยาทที่น่าตำหนิ และด้วยการตั้งใจว่าจะไม่กลับไปใช้มารยาทเหล่านั้นอีก

5. การใคร่ครวญถึงผลของการมีมารยาทที่ดี เพราะการรับรู้ถึงผลของสิ่งต่าง ๆ และการรู้ถึงบั้นปลายที่สวยงามของสิ่งนั้น ๆ คือปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยผลักดันให้ลงมือทำน้อมรับ และพยายามไปสู่สิ่งนั้น

6. พิจารณาถึงบั้นปลายของมารยาทที่เลวทราม และนั่นโดยการใคร่ครวญถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากนิสัยที่ไม่ดี เช่นความเสียหายที่ยาวนาน ความกังวลที่เป็นเงื่อนไข ความโศกเศร้า และความเกลียดชังของผู้คน

7. ไม่สิ้นหวังในการแก้ไขตนเอง เพราะการสิ้นหวังนั้น เป็นสิ่งที่ไม่คู่ควรกับมุสลิม แต่ควรทำให้ความตั้งใจมีความ เข้มแข็ง และพยายามพัฒนาตนเองให้มีความสมบูรณ์ และ พยายามให้หลุดพ้นจากความบกพร่องทั้งหลาย

8. พยายามยิ้มแย้มและเบิกบาน และพยายาม หลีกเลียงจากการทำหน้าบึ้ง เพราะการยิ้มของคนหนึ่งที่มีแก่พ่ น้องของเขาที่เป็นมุสลิมนั้นคือทาน ซึ่งเขาจะได้รับผลบุญ ท่าน เราะฮูต คืออัลลัลลอฮูอะลัยฮิอะสลัลม กล่าวว่

(تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ)

“การยิ้มที่ท่านมอบแก่พี่น้อง คือทานของท่าน”

(บันทึกโดยอัครมิซีย์)

และท่านนบี คืออัลลัลลอฮูอะลัยฮิอะสลัลม ยัง กล่าวอีกว่

(لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهِ طَلْق)

“อย่าได้ดูถูกสิ่งใดที่เป็นความดี แม้จะเป็นเพียงการ พบกับพี่น้องของท่านด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มก็ตาม” (บันทึกโดย มุสลิม)

9. การมองข้ามและการเมินเฉย เพราะการมองข้าม และการเมินเฉยนั้นเป็นส่วนหนึ่งจกมารยาทของชนชั้นสูง และทั้งสองประการนี้เป็นสิ่งที่จะช่วยรักษาความรักให้อยู่อย่าง

ยาวนาน และช่วยดึงดูดความรัก และยังคงลบเกลื่อนความบาดหมางได้อีกด้วย

10. ความสุขุม (อดทน อดกลั้น) ความสุขุมเป็นมารยาทที่สูงส่งและคู่ควรแก่ผู้ที่มีสติปัญญา นั่นคือการควบคุมอารมณ์เมื่อโกรธจัด และการเป็นคนที่ยอดทนนั้นมิได้หมายความว่าไม่มีความโกรธเลย แต่เมื่อความโกรธได้ปะทุขึ้น เขาสามารถยับยั้งได้ด้วยความอดทน ดังนั้นเมื่อคนหนึ่งเป็นผู้ที่มีความอดทนอดกลั้น เขาย่อมเป็นที่รักของคนจำนวนมาก คนที่เกลียดชังจะมีจำนวนน้อย และสถานะของเขาก็สูงขึ้น

11. การเมินเฉยต่อบรรดาคนเขลา ผู้ใดเมินเฉยต่อคนที่โง่เขลา แน่نونเขาได้ปกป้องรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตัวเอง และได้รับความสงบทางจิตใจ และปลอดภัยจากการได้ยินสิ่งที่ทำร้ายจิตใจตัวเอง อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾

“เจ้าจงยึดถือไว้ซึ่งการอภัยเถิด จงใช้ให้กระทำความดีที่ดี และจงพินหลังให้แก่ผู้โง่เขลาทั้งหลาย” (อัลอะรอฟ : 199)

12. ห่างไกลหรือก้าวข้ามการใช้คำตำหนิและพุดในสิ่งที่ไร้สาระ

13. การลืมนสิ่งที่ก่อความเดือดร้อนทั้งหลาย นั่นโดย การลืมนการก่อความเดือดร้อนจากผู้ที่ให้ร้ายแก่ท่าน เพื่อจิตใจ

ของท่านจะได้สะอาดบริสุทธิ์ต่อเขา และท่านจะไม่รู้สึกรังเกียจห่างจากเขา เพราะผู้ใดจดจำการให้ร้ายของพี่น้อง แน่ใจในความรักที่มีต่อพี่น้องย่อมไม่สะอาดบริสุทธิ์ และผู้ใดจดจำการให้ร้ายของผู้อื่น เขาย่อมไม่ต้องการใช้ชีวิตร่วมกับพวกเขาอีกต่อไป ดังนั้น จงลืมนสิ่งที่สามารถลืมนได้เถิด

14. การให้อภัย การยกโทษ และการตอบแทนการให้ร้ายด้วยการทำดี เพราะนี่คือปัจจัยที่ทำให้สถานะสูงขึ้น และนำมาซึ่งความสงบสุข และยกระดับจิตใจให้พ้นจากความทุกข์ด้วยการแก้แค้น

15. การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพราะการเอื้อเฟื้อเป็นสิ่งน่ายกย่อง และในทำนองเดียวกันความตระหนี่นั้นเป็นสิ่งที่น่าตำหนิ การเอื้อเฟื้อจะนำมาซึ่งความรัก ขจัดความบาดหมาง และจะจดจำในสิ่งที่ดี ๆ และจะช่วยปกปิดความบกพร่องและสิ่งที่ไม่ดี

16. การหวังผลตอบแทน ณ ที่อัลลอฮ์ การหวังผลตอบแทนเป็นส่วนหนึ่งจากปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยในการปลูกฝังมารยาทที่ดี เพราะเป็นส่วนหนึ่งจากสิ่งที่จะช่วยให้มีความอดทน ความพยายาม และสามารถแบกรับต่อการให้ร้ายของผู้อื่นได้ เพราะเมื่อเขามั่นใจว่าอัลลอฮ์จะให้การตอบแทนในการมีมารยาทที่ดีและในการต่อสู้กับตัวเองแล้ว เขาจะพยายาม

แสวงหามารยาทที่ดี และจะง่ายตายสำหรับเขาในสิ่งที่เขาได้พบเจอในเส้นทางดังกล่าว

17. การหลีกเลี่ยงความโกรธ เนื่องจากความโกรธเปรียบเสมือนถ่านไฟที่กำลังลุกโชนอยู่ในหัวใจ และจะนำไปสู่การใช้กำลัง การแก้แค้น และการเคียดแค้น ดังนั้นหากมนุษย์คนหนึ่งสามารถควบคุมตัวเองได้ขณะที่โกรธ เขาก็สามารถรักษาศักดิ์ศรีและเกียรติของตนไว้ได้ และเขาไม่ต้องพบเจอกับความอับอายของการแก้ตัว

มีรายงานจากอบูฮุรัยเราะฮ์ เราะฮ์ฎิยัลลอฮุอันฮูกล่าวว่

(جاء رجل فقال: يا رسول الله أوصني فقال: لا تغضب ثم ردد مرارا فقال: لا تغضب)

“ชายคนหนึ่งได้มายังท่านเราะฮ์ฎูล แล้วกล่าวว่า โอ้ท่านเราะฮ์ฎูลลลอฮ์ โปรดสั่งเสียแก่ฉันด้วยเถิด จากนั้นท่านเราะฮ์ฎูลก็กล่าวว่า ท่านจงอย่าโกรธ แล้วเขาก็กล่าวซ้ำอีกหลายครั้ง ท่านเราะฮ์ฎูลจึงกล่าวว่า ท่านจงอย่าโกรธ” (บันทึกโดยอัลบุคอรี)

18. การยอมรับคำชี้แนะและการวิพากษ์ที่สร้างสรรค์ เมื่อถูกเตือนในสิ่งที่บกพร่องก็จำเป็นที่จะต้องถอนตัวออกมา

เพราะการปรับปรุงตนนั้นจะไม่สำเร็จด้วยการเพิกเฉยต่อสิ่งที่บกพร่อง

19. การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้เพื่อจะได้ปลอดภัยจากการถูกตำหนิ การดูต่ำ และปลอดภัยจากความอับอายของการแก้ตัว

20. หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นก็ต้องยอมรับ และจะต้องระมัดระวังในการหาข้อแก้ตัว การยอมรับคือสัญลักษณ์ของมารยาทที่ดี และในการยอมรับนั้นมีความปลอดภัยจากการพุดเท็จ เพราะการยอมรับคือคุณธรรมหนึ่งที่จะช่วยยกสถานะให้สูงขึ้น

21. การมีความสัจจะเป็นนิจ เพราะในความสัจจะย่อมมีผลดีหลายประการ เพราะสถานะของบุคคลหนึ่งจะถูกยกให้สูงขึ้นเพราะความสัจจะ ความสัจจะทำให้เขารอดพ้นจากความโสมมของการพุดเท็จ ความรู้สึกผิดที่ฝังอยู่ในใจ และความอับอายในการแก้ตัว และความสัจจะช่วยปกป้องเขาจากการให้ร้ายของผู้คน และจะช่วยปกป้องมิให้ถูกถอดถอนความไว้วางใจ และเช่นเดียวกันความสัจจะนำมาแก่เขาซึ่งความภาคภูมิใจ ความกล้าหาญ และความมั่นใจในตัวเอง

22. หลีกเลี่ยงการตำหนิและหยาบคายที่มากเกินไป แก่ผู้ที่ไม่ดี เพราะการตำหนิที่มากเกินไปจะทำให้เกิดความ

โกรธ แล้วก็ทำให้เกิดความบาดหมางต่อกัน และยังชักนำไปสู่การรับฟังสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ส่วนผู้ที่มีสติปัญญานั้น เขาจะไม่ตำหนิพี่น้องของเขาในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเรื่องเล็กและเรื่องใหญ่ แต่เขาจะพยายามหาข้อแก้ตัวแทน ต่อมาหากว่ามีสิ่งที่ควรตำหนิแล้ว ก็จงตำหนิอย่างมีนวลและสุภาพ

23. การคบค้าสมาคมกับคนดีและผู้ที่มีมารยาทอันสูงส่ง เพราะนี่เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะช่วยปลูกฝังมารยาทอันสูงส่ง และช่วยให้ฝังลึกอยู่ในจิตใจ

24. การรักษา มารยาทในการสนทนาและการอยู่ร่วมกัน ส่วนหนึ่งจากมารยาทที่ควรรักษาไว้ คือการรับฟังผู้ที่กำลังพูด และหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะ การจับผิด การดูถูก หรือการลุกขึ้นก่อนที่เขาจะพูดจบ

และส่วนหนึ่งจากมารยาท คือการกล่าวสลามทักทายเมื่อเข้าและออกจากสถานที่ชุมนุม และการเปิดพื้นที่แก่ผู้อื่นในสถานที่ชุมนุม ไม่สั่งให้คนใดลุกจากที่นั่ง แล้วให้คนอื่นมานั่งแทนที่ ไม่แยกระหว่างสองคนที่นั่งร่วมกันออกจากกัน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากทั้งสอง และไม่สนทนากันส่วนตัวระหว่างสองคนโดยคนที่สามอยู่ด้วย

25. การอ่านตำราเกี่ยวกับชีวประวัติของท่านเราะสูลอย่างสม่ำเสมอ เพราะชีวประวัติของท่านจะนำมาวางไว้ต่อ

หน้าผู้อ่าน ซึ่งภาพลักษณ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่มนุษยชาติเคยรู้จัก รวมถึงคำชี้แนะและมารยาทที่สมบูรณ์แบบที่สุดในชีวิตความเป็นมนุษย์

26. การพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับชีวประวัติของบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านเราะสูล คือลลิลลอฮูอะลัยฮิวะสัลลิม

27. การอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับมารยาท เพราะหนังสือเหล่านั้นจะช่วยให้ตระหนักถึงมารยาทอันสูงส่ง ให้ระลึกถึงคุณค่าของมารยาทที่ดี และจะช่วยปลูกฝังให้มีมารยาทเหล่านั้น และเช่นเดียวกันยังช่วยยับยั้งจากการมีมารยาทที่เลวทราม ทำให้รู้ถึงผลที่ตามมาและวิธีที่จะหลุดพ้นจากมารยาทที่เลวทรามเหล่านั้น